

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра прикладної лінгвістики (№ 703)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОП

 Вікторія РИЖКОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

« 29 » серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АВІАЦІЙНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

(базовий курс)

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 035 «Філологія»
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Прикладна лінгвістика
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025

Харків 2025 рік

Розробник: Рижкова В. В., доцент каф. 703, канд. філол. наук
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри прикладної лінгвістики (№703)

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри прикладної лінгвістики
канд. філол. наук, доцент

(назва кафедри, науковий ступінь та вчене звання завідувача)

(підпис)

Вікторія РИЖКОВА
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Здобувач першого (бакалаврського)
 рівня вищої освіти за ОП
 «Прикладна лінгвістика»

(посада)

(підпис)

Єлизавета БАЙЦУР
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Рижкова Вікторія Василівна

Посада: професор кафедри прикладної лінгвістики

Науковий ступінь: канд. філол. наук

Вчене звання: доцент

Перелік дисциплін, які викладає:

1. Вступ до перекладознавства

2. Кроскультурна комунікація

3. Основи наукових досліджень

4. Англійська для подорожей та спілкування.

Напрями наукових досліджень: перекладознавство, крос-культурна та бізнес комунікація, інтертекстуальність

Контактна інформація:

Email: v.ryzhkova@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна
Семестр	3
Мова викладання	Українська, англійська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	4 кредити ЄКТС / 120 годин (48 аудиторних, з яких: практичні – 48; самостійна робота здобувачів (СРЗ) – 72)
Види навчальної діяльності	Практичні заняття, самостійна робота
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – іспит
Пререквізити	ОК1 Англійська мова. Практика мови ОК7 Інженерні основи авіаційної та ракетно- космічної техніки
Кореквізити	ОК1 Англійська мова. Практика мови ОК3 Вступ до перекладознавства
Постреквізити	ОК13 Теорія та практика перекладу ОК14 Термінознавство ОК15 Сучасні інформаційні технології в перекладі

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів спеціальності «Прикладна лінгвістика» в «ХАІ» базових знань за темами «Класифікація літаків», «Класифікація літаків за призначенням», «Загальні принципи теорії польоту ЛА», «Конструкція ЛА», «Основні частини літака, їх призначення та конструкція», «Основні енергетичні системи ЛА», «Двигуни, що застосовуються на ЛА», «Кабіна екіпажу», «Наземне обслуговування літаків», «Базові поняття конструкції вертольотів» як предметної області для подальшого перекладу зокрема технічних текстів авіаційного спрямування та створення термінологічних вузькогалузових авіаційних словників.

Завдання – сформувати базові знання у площині предметної області авіаційної галузі в межах зазначеної тематики; забезпечити опанування здобувачами відповідної англomовної та україномовної термінологічної бази; сформувати у здобувачів звичку щодо коректної вимови англomовної термінології та вільного перекладу текстів англійською/українською мовами в межах вивченої тематики як письмово, так і усно.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні завдання та проблеми в галузі прикладної лінгвістики в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність застосовувати базові знання у галузі аерокосмічної техніки як предметну область для застосування у практичній діяльності: забезпечення перекладу вузькогалузових авіаційних текстів.

Спеціальні компетентності (ФК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. Здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві та мобільні технології для вирішення професійних завдань.

ФК9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами. Усвідомлення засад і технологій створення технічних текстів державною та іноземною (іноземними) мовами у галузі аерокосмічної техніки.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН2.Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН14. <...> Використовувати авіаційну термінологію рідною та іноземною (іноземними) мовами в усній та письмовій формі в офіційному та нейтральному реєстрах спілкування для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Aircraft Classification

Тема 1. Civil aircraft. Passenger aircraft. Civil cargo aircraft. Mail planes. Ambulance aircraft. Agricultural aircraft. Experimental aircraft. Water-bombing aircraft. Light-sport aircraft. Trainers.

Тема 2. Military aircraft. Fighters. Bombers. Strategic bombers. Tactical bombers. Transports. Surveillance aircraft. Training and combat aircraft. Secondary aircraft.

Змістовий модуль 2. Fundamentals of Airplane Design. Aircraft Structural Members

Тема 3. Aerodynamics. The Atmosphere. Newton's Third Law of Motion. Airfoil. Aerodynamic forces. Weight. Lift. Drag. Thrust. Wing lift. Flight Controls.

Тема 4. Aircraft fuselage. Wing. Empennage. Landing gear. Powerplant. Aircraft equipment.

Модульний контроль 1:

- форма заняття: проведення модульного контролю в аудиторії або online;
- модульний контроль проводиться з використанням формату письмової роботи / тесту, який передбачає виконання завдань на множинний вибір, підбір відповідників / еквівалентів тощо;
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер/ноутбук/смартфон тощо;
- обсяг самостійної роботи здобувачів для підготовки до модульного контролю – за необхідністю.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 3. General Information about Electric Power Supply Systems of Aircraft. Aircraft Engines

Тема 5. Hydraulic system. Aircraft gas systems. Electric systems

Тема 6. The role of aircraft engines. Design features of aircraft engines. Aircraft engine types. Engine exhaust arrangement.

Змістовий модуль 4. Cockpit. Airport ground handling services. Helicopters

Тема 7. Cockpit interior. Aircraft flight controls. Flight crew. Materials and components.

Тема 8. Airport ground handling services. Ground handling service providers. Equipment providers and sales. Logisticians and planners. Fuel suppliers. Security. Representation. Fixed base operator (FBO). Airport design.

Helicopters.

Модульний контроль 2:

- форма заняття: проведення модульного контролю в аудиторії або online;
- модульний контроль проводиться з використанням формату письмової роботи / тесту, який передбачає виконання завдань на множинний вибір, підбір відповідників / еквівалентів тощо;
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер/ноутбук/смартфон тощо;
- обсяг самостійної роботи здобувачів для підготовки до модульного контролю – за необхідністю.

5. Індивідуальне завдання

Не передбачено.

6. Методи навчання

1. Пояснення викладача.
2. Організація самостійної пошукової роботи здобувачів вищої освіти.
3. Організація системи вправ/завдань/тестів.
4. Управління навчальною діяльністю.
5. Застосування мультимедійних засобів для підтримки зацікавленості здобувачів вищої освіти.
6. Реалізація контролю за успішністю здобувачів вищої освіти: методи усного контролю (усне опитування, усний переклад – послідовний, з аркушу); методи письмового контролю (контрольні письмові роботи, контрольний переклад); контрольні роботи із застосуванням машинного контролю.

7. Методи контролю

1. Опитування: індивідуальне опитування, фронтальне опитування.
 2. Письмова контрольна робота.
 3. Тестування.
 4. Іспит.
- Форми контролю успішності навчання: на практичних заняттях – усне опитування, міні-тести, поточні контрольні роботи; форма підсумкового контролю – усне опитування у вигляді перекладу авіаційних текстів за вивченою тематикою (переклад «з аркуша»).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання практичного завдання*	0...10	1	0...10
Змістовний модуль 2			
Виконання практичного завдання	0...10	2	0...20
Модульний контроль 1	0...10	1	0...10
Змістовний модуль 3			
Виконання практичного завдання	0...10	1	0...10
Змістовний модуль 4			
Виконання практичного завдання	0...10	1	0...10
Модульний контроль 2	0...10	1	0...10
Активна робота протягом семестру	0...2	15	0...30
Всього за семестр	0...100	7	0...100

* Практичне завдання може включати: перегляд тематичного відео з подальшим виконанням тесту; виконання тесту із завданнями відкритого та закритого типу; переклад фрагментів англомовних/україномовних текстів авіаційного спрямування – письмово чи усно – за тематикою вивчених тем за певний період навчання.

Приклад тестових завдань:

What is the purpose of specialized airport lighting for pilots?

to help pilots find the airport and runways at night

to assist pilots with altitude control during landings

to attract birds to the airport and keep them away from airplanes during takeoff and landing

to create a pleasant ambiance and to enhance the passenger experience

Who usually controls the lighting at the airports?

the lighting is usually controlled by the air traffic controllers

a group of trained chief engineers operates the lighting switches from a control room

the lighting control system is powered by artificial intelligence and can operate autonomously

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови здобувача освіти від балів підсумкового контролю й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту здобувач освіти має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з 2-х питань: переклад авіаційного англомовного тексту за вивченою тематикою українською мовою (переклад «з аркуша» – 50 балів), переклад авіаційного україномовного тексту за вивченою тематикою англійською мовою (переклад «з аркуша» – 50 балів). Усього 100 балів.

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Здобувач отримує такі бали у разі виконання більшості практичних завдань та модульного контролю з оцінкою, не меншою ніж «задовільно». Має продемонструвати хоча б мінімум знань та умінь. Повинен мати уявлення про предметну область авіаційної галузі в межах вивченої тематики; перекладати тексти англійською/українською мовами в межах вивченої тематики з використанням спеціалізованого авіаційного словника; спілкуватися англійською мовою в нескладних ситуаціях спілкування (відповідати на запитання) в межах вивченої тематики; підтримувати діалог; на достатньому рівні володіти англомовною та україномовною авіаційною термінологією; здебільшого вірно вимовляти терміни англійською мовою; граматично та термінологічно коректно (хоча й з деякими похибками) будувати висловлювання.

Добре (75-89). Здобувач повинен виконати більшість практичних завдань та модульний контроль на оцінку, не меншу за оцінку «добре». Повинен вільно орієнтуватися і мати достатньо тверді знання стосовно предметної області авіаційної галузі в межах вивченої тематики; достатньо добре перекладати тексти англійською/українською мовами в межах вивченої тематики як письмово, так і усно; спілкуватися англійською мовою в межах вивченої тематики, підтримувати діалог; добре володіти англомовною та україномовною авіаційною термінологією; вірно вимовляти терміни англійською мовою; граматично та термінологічно коректно (з незначними похибками) будувати висловлювання.

Відмінно (90-100). Здобувач повинен виконати більшість практичних завдань та модульний контроль на оцінку, не меншу за оцінку «відмінно». Досконально знати предметну область авіаційної галузі в межах вивченої тематики; вільно перекладати тексти англійською/українською мовами в межах вивченої тематики як письмово, так і усно; вільно спілкуватися англійською мовою в межах вивченої тематики, підтримувати діалог; досконально володіти англомовною та україномовною авіаційною термінологією; вірно вимовляти терміни англійською мовою; граматично та термінологічно коректно будувати висловлювання.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять та робота в семестрі. Здобувач вищої освіти, який відвідував заняття та склав усі модульні контролю (успішно атестований за їх результатами), а також виконав усі види обов'язкових завдань, вважається таким, що склав семестровий контроль і за його згодою атестується підсумковою модульною оцінкою, в якості семестрової.

Здобувачі вищої освіти, які по закінченню навчальних тижнів семестру, тобто до початку семестрового контролю, здобули менше 60 балів, атестуються оцінкою «незадовільно» та вважаються такими, що мають академічну заборгованість і зобов'язані проходити процедуру семестрового контролю з метою ліквідації академічної заборгованості в період семестрового контролю та канікул, тобто до початку наступного семестру.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності. У випадку підготовки доповіді (реферату) та презентації, останні повинні мати посилання на джерела, використані при їх підготовці. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

(<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що виконана / підготовлена здобувачем освіти робота (завдання) буде мати ознаки самостійності виконання. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти (у виконанні тесту чи завдання) є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут»

(<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Розроблений підсумковий тест.

Навчально-методичний комплекс дисципліни розміщений за адресою:

http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=BookList&lang=ukr&caller_mode=KNMZ&disciplinesearch=yes&combiningAND=1&theme_cond=all_theme&is_ttp=0&knmz_doctype_list=0&qualificationlevel_list=0&search_fld=&discipline_list=0&department_list=0&knowledgearea_list=0&speciality_knmz_list=27489&sillabus_list=0&responsibility_fld=&action=subscribe&list_id=1&email та

<https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/filologiya/korotkij-opis-struktura-i-komponenti61/>, а також

<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=3815> і включає в себе наступні обов'язкові складові:

- програму дисципліни;
- розділи методичного посібника в електронному вигляді, який за змістом повністю відповідає програмі дисципліни;
- рекомендації для самостійної підготовки;
- питання до проведення контрольних заходів;
- каталоги інформаційних ресурсів.

11. Рекомендована література

Базова

1. Ryzhkov, S.V., Ryzhkova, V.V. Fundamentals of Aerospace Engineering: Manual / S.V. Ryzhkov, V.V. Ryzhkova. – Kharkiv: National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”, 2018. – 109 p.
2. Heavy Single-Rotor Helicopters and their Transmissions / [Grebenikov A.G., Gumenniy A.M., Dolmatov A.I., Dotsenko V.N., Dyachenko Y.V., Epyfanov S.V., Karpov Y.S., Kovalev E.D., Losev L.I., Markovich S.E., Sikulskiy V.T., Trubaev S.V., Udovenko V.A., Usik V.V., Urbanowich V.A., Fedotov M.N.]. – Kharkiv: National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”, 2017. – 413 p.

Допоміжна

1. Concept of Development of Up-to-date Jet Regional Passenger Aircraft. / [Boguslayev V.A., Balabuyev P.V., Donets A.D., Grebenikov A.G., Dveyrin A.Z., Kazurov V.N., Vasilevskiy E.T., Gumenniy A.M.]. – Kharkiv : National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”, 2021. – 250 p.
2. Kravchenko I. Aircraft Propellers / Kravchenko I., Yepifanov S., Garkusha A. – Kharkiv: National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”, 2020. – 64 p
3. Lombardo D. Advanced aircraft systems. Practical Flying Series: Manual. – New York: TAB Books, 1993. – 359 p.
4. Principles of Designing of Airplanes with Gas Turbine Engines / [Balabuyev P.V., Bichkov S.A., Grebenikov A.G., Zjeldochenko V.N., Kobilyanskiy A.A., Myalitsa

- A.K., Ryabkov V.I., Tseplyaeva T.P.]. – Kharkiv: National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”, 2013. – 731 p.
5. Scientific Grounds of Structural and Production Concepts to Provide Aircraft Life Time / [V.O. Boguslaev, S.A. Bychkov, O.G. Grebenikov, M.I. Moskalenko and others]. – Kharkiv: National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”, 2019. – 266 p.
6. Yepifanov S.V. Aircraft Fuel Systems / Yepifanov S.V., Ryzhenko A.I., Tsukanov R.U. –Kharkiv: National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”, 2019. – 504 p.
7. Yepifanov S.V. Design of Aircraft Gas Turbine Engines / Yepifanov S.V., Chygryn V.S. –Kharkiv: National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”, 2021. – 320 p.

12. Інформаційні ресурси

1. <https://www.youtube.com/watch?v=JZnqusD4AUo&t=750s> – «Білий лебідь» Ту-160: останній стратегічний бомбардувальник-ракетоносець в Україні
2. <https://www.youtube.com/watch?v=9XKVQdUFhn8> – Бойова авіація України в повітрі! Льотчики ВПС ЗСУ проходять тактичні навчання. 2020.
3. https://www.youtube.com/watch?v=TECcClXKw_M – Why airplane tires do not burst during landing”
4. https://www.youtube.com/watch?v=awk_9fBHGAM – The largest passenger airliner in the world the A380
5. https://www.youtube.com/watch?v=GHB02NNV_I – How does reverse thrust work on an airplane?